

Informatienota

Datum vergadering	: 21 april 2020
Registratienummer	: 59689 IN/061
Portefeuillehouder	: Govert van Bezooijen
Bijlage(n)	: Nvt
Onderwerp	: West Betuwe financieel in evenwicht

Onderwerp

West Betuwe financieel in evenwicht

Kennisnemen van

De start van het project West Betuwe financieel in evenwicht

Inleiding

Bij de start in 2019 had de gemeente West Betuwe een structureel sluitende meerjarenbegroting. In de meerjarenbegroting 2020-2023 heeft u, mede door een deel van de begroting om te buigen, veel ruimte gecreëerd voor nieuw beleid. Maar in de begroting 2020-2023 is ook een taakstelling van € 1 miljoen opgenomen voor het sociaal domein (zie hierna) en een taakstelling van € 150.000 op de harmonisatie van de beheerplannen voor de openbare ruimte. Een fusiegemeente heeft altijd te maken met financiële uitdagingen op het vlak van harmonisatie van beleid omdat het vertrekpunt vanuit de voormalige gemeenten meestal niet gelijk is. Dat geldt ook voor West Betuwe.

In 2019 is duidelijk geworden dat de landelijke problematiek rondom de financiële beheersbaarheid van de uitgaven en snel oplopende tekorten in het sociaal domein ook in de gemeente West Betuwe speelt. Daarnaast zien wij voor de komende jaren een aantal grote financiële risico's op ons afkomen, die met name vanaf begrotingsjaar 2022 zorgen voor een tekort dat op termijn kan oplopen tot 10% van de totale lasten. De voornaamste oorzaken van het tekort, respectievelijk risico's zijn tekorten in het sociaal domein (€ 3 miljoen), risico decentralisatie beschermd wonen (€ 5 miljoen) en de herverdeling van het gemeentefonds (€ 5 miljoen). Een toelichting op deze bedragen:

Sociaal domein

In het voorjaar van 2019 verwachtten we een structureel tekort op de begroting van het sociaal domein, met name Jeugdzorg en Wmo, van € 1,5 miljoen. De begroting pasten we hierop aan met € 0,5 miljoen en een taakstelling van € 1 miljoen structureel vanaf 2022 op de uitgaven. Op dit moment stellen wij de jaarrekening 2019 op en lijkt het tekort op het sociaal domein op € 3,5 miljoen uit te komen, dus € 2 miljoen hoger dan verwacht. Begin 2020 deden we daarom mee aan het visitatietraject van de VNG; het definitieve rapport hiervan wordt binnenkort opgeleverd. Wij inventariseren inmiddels de mogelijke maatregelen die kunnen bijdragen aan een betere financiële beheersing en terugdringen van de uitgaven voor Jeugdzorg en Wmo.

Decentralisatie beschermd wonen en maatschappelijke opvang

In de eerste bestuursrapportage van 2019 meldden wij dit risico al. Op grond van de Wmo is de gemeente verantwoordelijk voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Dit is nu belegd bij centrumgemeenten. Per 1 januari 2021 zouden de individuele gemeenten zelf verantwoordelijk worden

en het geld hiervoor als decentralisatie-uitkering ontvangen. Op basis van het voorlopige financieel verdeelmodel was de verwachting dat de West Betuwe een tekort van 5 miljoen op de rijksuitkering zou hebben. Na de eerste bestuursrapportage is duidelijk geworden dat ook landelijk de stapeling van risico's erkend wordt en is het de de invoering van deze decentralisatie uitgesteld tot 2022. Voor de invoering van het objectief verdeelmodel wordt een ingroeipad van 10 jaar voorgesteld. Er zijn geen nieuwe berekeningen beschikbaar. De financiële gevolgen van deze decentralisatie kunnen dus meer geleidelijk worden opgevangen, maar zullen een structureel nadelig effect hebben op de gemeentelijke begroting.

Herverdeling van het gemeentefonds

In 2022 wordt een nieuwe verdeelsystematiek voor het gemeentefonds ingevoerd. Effect van deze nieuwe verdeelsystematiek zal zijn dat er meer middelen naar de grote gemeenten gaan, ten koste van de kleinere gemeenten. Het model wordt nog nader onderzocht. Het effect is maximaal 100 euro per inwoner. Verwacht wordt dat aan het einde van 2020 het nieuwe model definitief is. Het maximale effect betekent een korting van ruim 5 miljoen euro. Voor de nieuwe verdeelsystematiek geldt een ingroeiperiode van 4 jaar.

Daarnaast is 2020 nu al een bijzonder jaar met de Corona-crisis waarvan de economische gevolgen en de effecten daarvan op de gemeentelijke begroting op de middellange termijn op dit moment nog niet te overzien zijn.

De raad is verplicht een sluitende begroting vast te stellen. De totale lasten mogen niet hoger zijn dan de totale baten; er is dan begrotingsevenwicht. Daarbij is van belang dat structurele lasten niet door incidentele baten worden gedekt. De provincie houdt hier toezicht op. Zij beoordeelt taakstellingen, bezuinigingen, ombuigingen en daarmee gemoeide stelposten op hardheid en haalbaarheid. Het is noodzakelijk dat de ramingen hiervan reëel zijn onderbouwd.

Zonder ingrijpen kan de begrotingsruimte zich de komende jaren als volgt ontwikkelen:

Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<i>Begrotingssaldo na decemberwijziging</i>	4.925	5.487	1.031	1.067	1.602	1.196	1.172
Reële structurele risico's:							
Bedrijfsvoeringsorganisatie (BWB) effect nieuwe verdeelsystematiek	-275	-550	-550	-550	-550	-550	-550
Sociaal domein, netto-tekort na inzet reserve	-2.000	-2.500	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
Tijdelijke tegemoetkoming rijk sociaal domein	653	647					
Effect besluit uitbesteden VTH taken aan ODR		-300	-300	-300	-300	-300	-300
Werkzaam effect nieuwe verdeelsystematiek			PM	PM	PM	PM	PM
Decentralisatie beschermd wonen			-500	-1.000	-1.500	-2.000	-2.500
Gevolgen Coronacrisis	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Algemene uitkering:							
-herverdeling			-1.287	-2.575	-3.862	-5.150	-5.150

-nominale ontwikkeling		-80	-205	-330	-455	-580	-580
<i>Totaal risico's</i>	-1.622	-2.783	-5.842	-7.755	-9.667	-11.580	-12.080
Begrotingssaldo	3.303	2.704	-4.811	-6.688	-8.065	-10.384	-10.908

Kernboodschap

West Betuwe wil een financieel gezonde gemeente zijn, met een begroting die gedurende een reeks van jaren in evenwicht is. Tegelijkertijd wil de gemeente goede voorzieningen bieden, tegen acceptabele lasten voor inwoners en bedrijven.

We willen regie houden op de begroting en de tijd nemen om alle mogelijke dekkingsmaatregelen te onderzoeken. Zodat we voorbereid zijn op tegenvallers in de begroting. Hiermee brengen we uw raad in positie om een goede afweging van de maatregelen te kunnen maken.

We willen zoveel mogelijk voorkomen dat de nadelen op de inwoners worden afgewenteld. Daarom starten we nu al met voorbereidend onderzoek naar mogelijkheden om de financiële tegenvallers het hoofd te bieden.

Consequenties

De gemeenteraad heeft het budgetrecht en neemt het definitieve besluit over de maatregelen die in het dekkingsplan van de begroting worden opgenomen. We willen de raad vanaf het begin betrekken bij het onderzoek naar de mogelijke dekkingsmaatregelen voor tekorten en bij het ontwikkelen van het afwegingskader. Voor draagvlak en betrokkenheid bij het proces, maar ook vanuit de controlerende taak van de raad op de volledigheid van de voorgestelde maatregelen.

We gaan breed onderzoeken (divergeren) welke maatregelen we kunnen inzetten om tekorten op te vangen, dat doen we via de volgende zes categorieën:

1. Opschonen: aframen budgetten waar op basis van de jaarrekening 2019 structurele onderuitputting blijkt;
2. Besparen: gemeentelijke uitgaven beperken waarbij met minder middelen hetzelfde resultaat bereikt wordt;
3. Bezuinigen: gemeentelijke uitgaven beperken waarbij de resultaten inhoudelijk ook wijzigen
4. Prioriteren: onderscheid wettelijke en niet-wettelijke taken, bijstellen van bestuurlijke ambities
5. Lastenverzwaring: leges en belastingen voor de samenleving verhogen
6. Verdienen: extra inkomsten genereren.

Hierbij maken we ook een inschatting van de maatschappelijke impact van de maatregelen. Vervolgens maken we met de raad een afwegingskader waaraan de maatregelen kunnen worden getoetst en kunnen worden teruggebracht tot een gewenst maatregelenpakket (convergeren).

Met name in de fase van de brede inventarisatie en het ontwikkelen van het afwegingskader kan het handig zijn om te werken met een raads werkgroep. In deze groep kunnen raadsleden, los van hun politieke voorkeuren, meedenken over de mogelijke maatregelen en de wijze waarop de raad tot een afwegingskader kan komen.

Het college is verantwoordelijk voor de voorbereiding van de begroting voor de raad en adviseert vanuit die verantwoordelijkheid in het raadsvoorstel bij de begroting over het dekkingsplan.

Financiën

Niet van toepassing

Communicatie

Voor het project West Betuwe in financieel evenwicht stellen wij nog een communicatieplan op waarin we ook zullen aangeven op welke wijze we de inwoners betrekken.

Vervolg

We stelden voor dit project een projectleider aan. Deze start begin april met het opstellen van een plan van aanpak inclusief een gedetailleerde planning van de werkzaamheden. De globale planning van het project ziet er als volgt uit:

April/mei	Informatienota naar de raad
7 juli	Afwegingskader vaststellen door raad bij perspectiefnota
September	Afronding opdracht begin september 2020 met een voorstel aan de gemeenteraad over het dekkingsplan bij de begroting 2021-2024.
5 november	Behandeling begroting en integrale afweging dekkingsmaatregelen

Bijlage(n)

Niet van toepassing

Burgemeester en wethouders van de gemeente West Betuwe, de secretaris Karen Coesmans	de burgemeester, Servaas Stoop
--	-----------------------------------